

LIBERTATEA

Abonamentul:

Prețul foii „Libertatea” cu adănsurile sale „Foia Interesantă”, „Foia de glume”, „Bobornaci” și broșurile „Spicuri Economice”, e: pe un an 10 cor., pe 1/2 an 8 cor. — Pentru economii: numai 8 cor. pe an. „Lib.” cu „Foia Int. pt. economi” 5 cor. pe an. Pentru America 3 dolari; — România 40 Lei.

Poziție națională politică

Apare în fiecare Joi

Inserțiuni:

1 pag. 80 cor., 1/2 pag. 40 cor., 1/4 pag. 20 cor. etc. — La inserate ce să dau de mai multe ori, să fac reduceri de taxă

Inserțiunile ca și abonamentele să plătească înainte

Manuscripte nu să dau napoi.

Al cui e viitorul în această țară? Al Ungurilor și al Românilor!

Celelalte popoare, de nu și-or veni în ori, să vor stînge pe încetul.

Așa mărturisește cea mai nouă numărătoare statistică făcută în 1910.

Incheierea numărătoarei locuitorilor din țară, făcută în 1910, abia azi e cunoscută în toate amănunțele ei. Doi ani de zile li-au trebuit celor din cancelariile oficiului de statistică a țării, până au adunat foiță de foiță, comună de comună, comitat de comitat, și au putut scoate din ele la iveală tot ce să poate scoate, anume: că de toți locuitorii: cîți sunt în țară, cîți în comitate, cîți în sate; din aceia cîți sunt bărbați, cîte femei; cîți sunt de o religie, cîți de alta; cîți vorbesc limba cutare, cîți pe cealaltă, cîți mai multe limbi; în care colț de țară cum au sporit locuitorii; și pe urmă că, dară, cît e sporul unui neam și cît e al celuilalt din țara asta?

Arătăm mai jos (vezi articolul „Graiul cifrelor”) amănunte scoase din aceste încheieri a cifrelor, — aci vom stăruî numai asupra unui lucru însemnat:

Numărătorea din vorbă, în partea unde grăește despre sporul și tăria neamurilor din țară, scoate la iveală, că mai tare decît toate celelalte neamuri, a sporit în țară neamul unguresc. Sporul lui vine din două izvoare: din puterile lui firești, prin nașteri, dar și mai mult decît din acest izvor, a sporit — din slăbiciunea celorlalte popoare, asupra cărora să descarcă politica de maghiarizare! Venitul acestei politici a început să face stricăciuni îndeosebi abănogilor fii ai viței nemțești, trăitori prin Ungaria, Șvabilor, și altor Nemți de prin orașele ungurești. Neamul nemțesc din țară, în loc să sporească și el cît de cît, — a scăzut, a dat napoi! E decăzut pe calea prăpădului. Și sunt vre-o 2 milioane

de Nemți risipiți așa prin orașe și în Bănat prin satele șvăbești.

Au dat napoi și Slovaci, dar asta nu însemnă și la ei prăpăd național în aceeași măsură ca la Nemți, ci la ei mai ales părăsirea țării, fuga la America, e pricina. Maghiarizarea încă le face stricăciuni, căci au cam mulți renegați, dar în timpul mai nou să întorc spre bine, au deșteptători naționali tot mai inimoși, și deșteptarea lor prinde!

Prăpădiți rău sunt Rușii. Pe aceștia statistica patriotică îi și numără cu hopul drept »maghiari»! Dar să ivesc zorii trezirii și acestui popor. El va fi scos chiar din mormînt, nu peste prea multă vreme. Vom vedea.

Printre Sîrbi maghiarizarea face puțină stricăciune. Sîrbi, prinzînd suflet de la frații lor din Croația și de la vecina Sîrbie ce trăește zile de glorie, sunt tot mai mîndri pe viața lor și nu o schimbă cu porodița maghiară.

Iar stîncă cea mai tare, mai sănătoasă, care să împotrivescă mai bărbătește valurilor păcătoase ale maghiarizării, e neamul românesc din țară, care umple cîmpiile și colinele Ardealului, Bănatului și a Ungariei până sub zidurile Seghedinului.

La acest popor, la poporul nostru, nici numărătorea ungurescă, deși de multe apucături blăstămate s'a folosit pentru a putea împuțina numărul Românilor și a ajuta în schimb creșterea numărului ungurilor, — tot nu poate arăta decum scădere, nici stare pe loc, ci un spor frumos!

Și pecînd maghiarizmul în celelalte părți ale țării, pe unde are sotare curat ungu-

rești sau meșcate cu putrejunii de șvabi și de ruteni și de alte vițe slabe, a sporit cu 8—9 procente, — pe atunci în Ardealul cel plin de Români, ungurimea abia a sporit în 30 de ani cu 4%!

Ba despre Ungurii din comitatele săcuesti a Ciucului și a Treiscaunelor, unde-s cam ei de ei, și n'au avut pe cine »contopl» și ei, (că doar Români nu-s căzuți pe cap să se facă — Săcui!), — aci ungurii au scăzut!, în loc să dea înaintea!

Foile maghiare scot la iveală amănunte interesante despre mersul maghiarizării țării. Iaca, de pildă, unele:

Numărul ungurilor în țară în cei din urmă 30 ani (de cînd au cam scăpat de sub mîna nemțască și au pornit mai obraznic politica de maghiarizare), a crescut de la 46% la 55%. așadar 9%; dar dacă luăm creșterea lor în Ardeal, unde au de luptă cu românismul, aci n'au sporit decît cu 3%, până la 4%!

În orașe (care ele-s mai pline de deregători, de județi, de cancelarii de tot felul, ca ajutoare a maghiarizării) ungurimea a sporit: în Pojon, oraș plin de Nemți și Slovaci, de la 15 la 40 la sută! În Timișoara cea care să numea odată »Viena-mică», de la 20 la 40%, în alte orașe cu Nemți, Slovaci, Ruteni, tot așa.

„În privința asta însă (a sporului făcut printre alte nații) ne atrag luarea aminte asupra lor îndeosebi părțile ardelenale ale țării, unde, deși a crescut ungurimea în cei din urmă 30 de ani de la 30 la 34%, totuși sporul puterilor ei rămîne tare napoi față de înaintarea maghiarimei de dincoace de munții Ardealului!”

Așa mărturisește una din cele mai șoviniste dintre foile maghiare, »Bud. H.» Iar noi în mărturisirea ei, vedem recunoașterea țării de împotrivire și a puterii de viață a poporului românesc de la noi! Pe plaiurile locuite de acest popor, maghiarizarea poate culege putrejunii altor neamuri și doar cîte-o căzătură, cîte-o uscătură ceva, din codrul acestui neam, —

dar pustiiri simțite printre stejarii lui, cei-ce să înalță tari, cu frunțile spre soare și năzuesc tot mai mult spre lumină, — nu poate face! Nici să nu-i ajute Dzeu!

Chiar mărturisirea această a dușmanilor nostri dela numita foaie, să umplă de credință și de cea mai bună nădejde sufletele poporului românesc, care să știe, că el e cel mai sănătos, cel mai plin de viață, cel mai neînvingător de năzuințele politice maghiare celei păcătoase! Va potopl ea, acea politică, pe slăbănogii altor neamuri, — dar cu România va trebui să stee față 'n față și să fină samă de ei, ca de un popor ce nu poate fi răpus!

Și precum în alte țări, așa și aici, dovedită fiind prin chiar lupta vieții, însemnătatea și sănătatea acestui popor, — conducerea țării va trebui, dacă nu azi, mâine, să stee de vorbă cu acest popor și să-i dea drepturile ce i-se cad!, — dacă vrea ca viitorul însăși țării să fie deplin liniștit și asigurat!

Români, priviți cu încredere viitorul vostru în această țară. Dar asta să nu ne facă încrezuți și apoi lăsători, ci să ne fie mai virtos în demn, împintinare, la muncă tot mai încordată, culturală, economică, politică, și în toate privințele, — prin care să ne îmbogățim și să ne luminăm, — căci pe măsura în care vom ajunge-o aceasta, să va apropia mai repede ziua căderii cărțurilor politice de pe trupul neamului nostru!

Graiul cifrelor.

Ce ne arată numărătorea poporului din 1910?

Înimile Ungurilor saltă de bucurie și se umflă pepturile lor de mîndrie, iar gazetele lor scriu psalmi de slavă biruinței lor! Bulgarilor, după ce au înfrînt pe Turci în trei bătălii mari și în nenumărate ciocniri mai mărunte, nu au fost atît de beți de puterea lor, cum sunt Un-

gurii astăzi, — după ce li s'a vestit în heerea cifrelor numărătoarelor poporului, făcută la sfârșitul anului 1910, care să cunoaște abia acum. Iată ce ne arată statistica ungu-rească:

În țara întreagă, socotind și Croația și Slavenia, au fost la începutul anului 1911: douăzeci de milioane opt sute optzeci și șase de mii, patru sute optzeci și șapte locuitori (20 886.487). Dintre aceștia în Ungaria sunt: optsprezece milioane două sute șasezeci și patru de mii cinci sute treizeci și trei (18.264.533) ceilalți trăiesc în Croația și Slavenia. Dacă socotim acum după naționalitate, după limba maiicilor lor, pe oamenii aceștia, găsim: două milioane nouă sute patruzeci și nouă de mii treizeci și doi (2.949.332) de Români; nouă milioane nouă sute patruzeci și patru de mii șase sute douăzeci și șapte de Unguri (9 944.627); Nemți: 1 milion 903 de mii și 357; Slovaci: 1 milion 946 de mii și 357; Ruteni: 464.270; Sirbi: 461.516 (iar în Croația mai sunt: 644.955; Croați: 194.808 (iar în Croația: 1.638.354); alte nații: 401.412. Dintre toți aceștia ungurește știu: 11 820.417.

Luată după religione, după biserica lor, locuitorii Ungariei sunt; greco-orientali: două milioane trei sute treizeci și trei de mii șase sute nouăzeci (2.333.690); greco-catolici (unți): două milioane șapte mii opt sute treizeci și trei (2.007.833); romano-catolici (papistași): 9.019.505; reformați: 2.603.533; evanghelici: 1.306.426; unitari: 74.275; mozaici (5 dovi) 932.407; de alte religii: 17.060.

Serie și cei știu în Ungaria: zece milioane șase sute douăzeci de mii nouă sute trei (10.620.903), adică ceva peste 58 de procente (sau: cam 60 din sută știu și 40 nu). Dacă socotim numai oamenii dela șase ani în sus, știu scrisul și cititul aproape șasezeci și nouă sută.

Dacă ne uităm după sporul fiecărui popor în cei din urmă 10 ani (dela 1900 până la 1910), vedem că Românii s'au înmulțit cu o sută șasezeci de mii (160.000); Ungurii cu un milion treisute șasezeci de mii (1.360.000); Rutenii cu 40.000; Croații și Sirbii cu 30.000, alte nații cu 70.000, iar Nemții au scăzut cu 80.000! Slovacii s'au împușinat și ei cu 50.000!

Astfel au ajuns Ungurii, după cum arată cifrele acestea, să fie în Ungaria mai mulți decât toate celelalte popoare împreună, având ei 54 de procente, iar noi toți numai 46 de procente, — cu toate că ei de mult să laudau prin străinătate că ar fi cu mult mai numărători decât celelalte naționalități!

Iaca dară, de ce e azi mare bucuria Ungurilor și încrederea în puterea de viață a neamului lor. Căci un popor, care să înmulțească așa de repede, va câștiga și avere, va învăța și carte în măsură tot mai mare, până când va ajunge să se însușească între națiunile care au preț în lumea aceasta.

Dar oare adevărate să fie datele, cifrele, care ni-le dă statistica lor? Putem-ne noi bizui pe ele ca pe un lucru sfânt? Aceasta este întrebarea, de al cărei răspuns a-ți nă îndreptățirea unei fărâșe teci-

mai așa de mari, a unei larme atât de încrezătoare, cum o fac compatrioții nostri.

Deși nu am voi să le tulburăm simțămintele de bucurie, suntem siliți de iubirea adevărului să spunem, că nu credem, nu putem crede în numerii arătați de ei! Noi ne mai aducem încă aminte de felul cum s'a făcut numărătorea poporului în 1910. Cu adunarea datelor au fost încredințați, pe unde s'a putut numai, dascălii dela școlălele de stat și alți slujbași de-al lor, cari au făcut Unguri și din — petri. Apoi hirtile, fișurile în cari să scriau aceste date, nu puneau întrebare așa: care este limba maternă (a mamei), ci: pe care limbă o vorbește cel întrebător mai bucuros? Se înțelege că în felul acesta toți Românii, cari sunt în slujbe la stat sau la vreun așezământ unguresc, au fost siliți a răspunde că vorbesc mai bucuros limba ungurească, că de unde nu, și-ar fi pierdut pital și acum ei sunt numărați la unguri.

Stând lucrurile așa, și adăogind și pe Românii dela noi cari s'au dus în America dar să întorc iarăși acasă, putem spune, că noi în Ungaria suntem cu cel puțin cinci sute de mii de Români mai mulți decât arată statistica ungurească. Suntem adevărat trei milioane și jumătate, iar nu ceva sub trei milioane, cum le-ar plăcea Ungurilor să fim!

Apoi, în numărul Ungurilor trebuie socotiți și toți Ovreii din țară, cari să zic maghiari, ca să-și poată face treburile după plac. Asemenea și renegații și cei ce s'au maghiarizat desăvârșit, — cari ei au făcut să crească așa de mult cifra ungurească.

Unde sunt Ungurii curați (ca în comitatele Ciucului și Treiscaunelor), nu numai că nu s'au sporit, dar au dat îndărăpt, arătând că nu vița ungurească este de soiul mai rodnic decât a celorlalte popoare, ci politica de maghiarizare și plodurile Jidovilor au ridicat numărul maghiarilor curățici.

Noi, Românii, Indosebi, putem deplin mulțumiți. Căci în Ardeal Ungurii nu au sporit decât puțin de tot, pe cum să pling chiar și ei, iar creșterea noastră a fost măritoasă. Dacă Dumnezeu ne va ajuta să ne înmulțim tot așa, iar strădania și luminarea noastră va împiedeca maghiarizarea, Ardealul nu ne va scăpa din mână nici unvitro!

Așa sunt adevărații numeri despre creșterea și sporul poporului din Ungaria. Maghiarii nu sunt de fapt nici astăzi mai mulți decât naționalitățile, — dar au lipsă de cifre în felul cum le-au ticuit ei, ca să-și poată îndreptăți în fața lumii vilva de domnie peste țară, și facerea legii despre votul universal așa, încât naționalităților nici acum să nu le dea drepturile ce li-se cuvin.

Noi însă prin muncă și prin luptă, ne vom ești și vom birui!

Războiul.

Turcia cere încetarea focului și începerea tirguelilor de pace. — Dar n'au ajuns la înțelegere. — Luptele dela Ceatargea s'au început. — Știri din Tarigrad vorbesc de mari pierderi bulgare! — Colera face pustii groaznice. — Bulgaria nu vrea s'audă de dat României ceva! — Serbia e cutezătoare, chiar vătămătoare față cu împărăția noastră. Să vede că la încurajarea Rusiei. — Rusia asigură pe toți de pace și ci-că în același timp să gată de războiul!

Vineri, 15 Nov.

Să pare că ne-am afla în presara încheerii păcii. Turcia s'a hotărât a cere armistițiul (încetarea focului) de adreptul dela Bulgari, cerind să arate sub ce condiții (puncte de învelală) ar fi gata a pune capăt războiului.

Tarigrad. — Aici să crede că la Ceatargea nici n'er mai fi lupte. Că și Turcii, dar și Bulgarii, doresc pacea, fiind obosiți și istoviți unii ca și alții.

Tarigrad. — Locuitorii turci fac pregătiri, ca, de-or ajunge Bulgarii a veni și în orașul lor, ei să arunce înainte biserica Sfintei Sofii în aer cu dinamită și orașului însuși să-i dea foc!

Fugi de-o moarte, dai de alta.

Sute de familii turcești din locurile bintuite de război, fug spre Asia, după ce în Tarigrad (Constantinopol) nu mai încap. Azi mai multe năi cu pinze treceau sute de familii spre țărmii de dincolo ai mării. O furtună a răsturnat o năie în care erau peste 200 de refugiați, și i-a înecat pe toți! Au fugit de o moarte și au dat de alta.

Pricina cu Serbia.

Încordarea între Austro-Ungaria și Serbia pare a să înmulă, după-ce Rusia spune că ea nu să amestecă în pricina asta, ba chiar sfătuește pe Serbia să-și stămpere pornirea pe cît să poate. (Așa-i zice pe față, dar întrebare ce-i zice în ascuns!).

Budapesta. — Azi au sosit în gara din Budapesta 2000 de tineri Bulgari, venind din America. Acolo i-a găsit vestea că patria lor e în război cu păgînii, și ei, 2000, fără întirziere s'au pus pe drum și acum să apropie de casă, ca să-și ducă și ei puterile în slujba țării și a neamului. Neaptea la 11 au plecat voloși spre Sofia.

Simbătă, 16 Nov.

Tarigrad. — Guvernul turcesc mai slăbind din mândrie, s'a întors acum de adreptul către biruitorii Bulgari, cu cererea de a încheia un armistițiul (încetare a luptelor pe timp oarecare, în care să se încearce a să încheia și pacea).

Sofia. — Aici nu prea are lumina nădejde în încheerea păcii. Guvernul bulgar cere ca preț al păcii, ca Tarcii să dea de voe bună Adrianopolul (pe care ei, Bulgarii, n'a-

l'au putut lua cu arma), Monastirul și Ianina.

Tarigrad. — Din Erzangia, Erzerum și alte garnizoane turcești din Asia, au venit în zilele din urmă trupe proaspete, bine înarmate. Întreagă armata de răsărit a fost curățită și oamenii slabi și șirele ei împropătate cu oșteni noi, odichniți.

— În cele din urmă 24 oștari s'au ivit 20 îmbolnăviri de coleră, din cari unul s'a sfârșit îndată cu moartea.

Bieka. — Generalul (srb) Vukotici, înaintează în marș grăbit cu 8000 soldați spre țărmul Mării Adriatice (pentru care e pricina cu Austria și Italia). Dar o duce greu, că pe aici a nins. Trupele merg prin zăpadă până'n genunchi.

Apărare, de soldații proprii.

Paris. — Ziarul „Temps“ s'ăă din Tarigrad, că guvernul turc a scos la marginea orașului o pază de 20.000 polițiști și gendarmi care vor avea să apere Tarigradul — contra Bulgarilor, ci contra trupelor proprii turcești! Nu le vor lăsa să dea năvală în oraș, de teamă că vor pustii ele orașul mai rău decât orice oștiri dușmane, — ci le vor sta în cale împingându-le spre țărmul de mare la Sanstefano, de unde vor fi luate pe corăbii și trecute dintr'una în Asia mică!

Sofia. — Luptele în jurul Adrianopolului să țin încă. Cetatea fiind bine întărită și apărată cu vitejie de Tarcii, nu cade. Atacurile bulgare sunt respinse cu simțite pierderi.

— Tot așa să țin tare orașul Skutari, pe care demult îl împresară și bat armatele muntenege și sârbești, fără a-l putea lua!

Duminică, 17 Nov.

Tarigrad. — Lupta la Ceatargea (brul cel dintii de întărituri în jurul Constantinopolului) a început și curge mare. Dela Hademkij să aud de ieri babuiri încete de tunuri.

— Stația căii ferate dela Ceatargea a cuprins-o trupă de 9000 de Bulgari.

— Azi a sosit aici (la Tarigrad) un vapor cu 1800 soldați Turci din Trapezunt, toți bine înarmați și dornici de luptă. Alte șapte vase poare au plecat la Trapezunt să aducă trei corpuri de armată în Midia.

— După știrile ziarului turc „İkdam”, corăbiile de război turcești au intrat în lucrare și apără cu tărie trupele turcești de pe țărmi. Corabia „Mesudie” a zăvirlit peste 200 de bombe asupra trupelor bulgare la Iscol Derkos. La Rodoste (oraș pe țărmul mării) Bulgarii au pierdut la 1500 de oameni pe urma focului dat de pe corăbiile de război.

Țarigrad. — Colera începe a să lăți înspăimântătoare. La Sanstefano bintne tare. Soldații cad doborâți de ea în mijlocul drumului. Azi s'au îmbolnăvit de nouă la vreo 2000 de soldați. Ci-că ar fi de tot vreo douăzeci de mii de bolnavi în taberele turcești. Oamenii mor fără a fi cine să le dea un ajutor.

Belgrad. — Știri sosite aici spun că la Ceatalgea Bulgarilor li-au căzut vreo 25.000 oameni ea răniți ori morți. — Totuși au cuprins oțteva puncte bune.

Berlin. — La Adrianopol știrile sunt nepriincioase pentru Bulgari. Floile nelincetate au prefăcut cimpuri întregi în mlaștine de neamblat, răsturnând toate planurile de atac bulgare prin aceste locuri deschise. Ei au pierdut mulți oameni și izbinda prea puțină.

Cetinje. — Ieri la Skutari a fost luptă mare de tunuri. Gloanțele au nimicit de tot o căsarmă din oraș. Dar Turcii să țin încă.

Austroungaria și Serbia.

Incordarea între împărăția noastră și Serbia, pare a-să înmuia și lucrul ia o îndrumare pacinică. A intervenit și Rusia, mătușa Sirbiei, și stă bună că dacă Sirbiei i-să dă drum la Marea Adriatică, ea va folosi acel port numai pentru ne-poțul ei.

Rusia mobilizează?

În același timp când Rusia vorbește tot de pace, — un ziar german din Berlin spune, că muncitorii ruși dela băile de cărbuni de acolo, cari sunt soldați rezerviști, au căpătat poruncă să se întoarcă acasă *cît pot mai iute!*

Bulgaria nu vrea să știe de cererile României.

Berlin. — Prin Berchtold România a făcut cunoscut la Sofia (Bulgaria), că ține samă să i-se dea orașul Silistra și ținutul lui, de care are lipsă. Din parte bulgară s'a răspuns, că *nici o palmă de pământ bulgar nu-s aplicați a îngădui nimănui!*

Marti, 19 Nov.

Primejdia ce părea că a scăzut peste pricina cu Serbia, a să întoarcă spre rădă! Să se că cineva asmuță Serbia, contra Austroungariei, căutînd cap de pricină nu cu Serbia, ci cu Austroungaria! Serbia e o unealtă în mîna celui ce pîn' aci nu s'a arătat, dar să știe că nu e altu, de-

clă — Rusia. Știrile mai nouă ce vin despre pășirea Sirbiei față de împărăția noastră, arată că chiar voește să provoace împărăția, s'o vatemă în mindria ei, pentru a o scoate în cîmp, la încaierare!

Anume: Austroungaria are în orașul Prizren din Macedonia, care era sub stăpînire turcească, un conzolat. Orașul fiind acum cuprins de Sirbi, aceștia au pășit față de conzolatul austro-ungar foarte poruncitori, restringînd pe conzulul nostru în libertatea lui de mișcare, ținîndu-l oarecum prins în casa conzolatului! iar steagul austro-ungar a fost batjocurit! În zadar a protestat conzulul, mai ales că cu conzului altor state nu s'a purces tot așa, — Sirbii au ținut la pășirea lor vătămătoare! Conzulul n'a avut voo să mai trimită statului seu nici oștire, așa că pînă azi nu se mai știe de soarta lui nimic! Sirbii adevă, fiindcă Austria ia partea Albaniei, o socot tovarășă de arme Turciei, o iau ca „dușmană” și pe ea, și de aceea fac ca cu conzulul austro-ungar din Mitrovița, — care a trebuit să fugă dela postul să, ca să scape de șicanele sirbești!

Ambasadorul austriac dela Belgrad a cerut lămuriri aspre guvernului sirbesc, — iar acesta a răspuns în doi peri, încungiurînd vorba deschisă și cinstită, pe care ar da-o de-ar avea gînduri bune. I-a spus că pînă nu încheie pacea cu Turcia, n'are timp de cercetarea lucrului. Ba nici aceea că stăruie pentru port de mare în Adriatica ori nu, nu poate spune acum, pînă vede unde ajung cu Turcia.

Hotărîri însemnate în Pesta.

Această purtare a Sirbiei a scos din toate răbdările cercurile conducătoare ale împărăției noastre, — și zilele astea au fost în Pesta iarăși mari sfaturi între conducătorii treburile împărăției: Maestatea Sa, Principele de Coroană Ferdinand, ministrul de războiu, cel de externe și alți bărbați hotărîtori!

Petersburg. — În pricina dintre Serbia și Austroungaria, care nu vrea ca Serbia să capete port la Adriatica, Rusia stă pe partea Sirbiei!

Sofia. — Bulgarii strîmtoși încliva de Turci la Ceatalgea, au cerut Sirbiei să trimită și ea grabnic ajutor în lupta cea mare. Sirbii au răspuns, că, avînd în vedere încordarea lor cu Austroungaria, nu pot trimite ajutoare Bulgarilor la Ceatalgea, că le trebuie lor armatele aci.

Turcii biruind?

Țarigrad. — După luptă încordată de două zile, armata turcească a izbutit să zdrobească aripa stîngă a armatei bulgare, omorînd foarte mulți Bulgari și făcînd pe mulți prinsoneri (ci-că mai multe batalioane) și luîndu-le multe tunuril!

Știrea a stîrnit în Țarigrad valuri mari de bucurie. Oștirile turcești au prins suflet pe toată linia pe urma acestei biruințe!

Monastirul, căzut.

Orașul Monastir (în Macedonia), care de atîta vreme ține pept atacurilor Sirbești și grecești, — a căzut! A fost luat cu puterea de armatele sirbești! 30.000 de turci au fost făcuți prinsonieri!

Țarigrad. — Și dela comanda armatei turcești a sosit raport oficial, care spune că Bulgarii au fost respinși cu mari pierderi, și că soldații turci s'au luptat ca lei.

Nădejdea de încheere a păcii, e tot mai puțină! Bulgarii cer mult; Turcii ar primi numai o pace mai puțin umiltoare.

Mercuri, 20 Nov.

Comandantul turc, rănit!

Țarigrad. — Mahmud-M. k-tar, comandantul armatelor turcești biruitoare la Ceatalgea, a fost rănit greu! El s'a prea apropiat de locurile din cari Bulgarii făseser respinși, — și niște bulgari ascunși în șanțuri, au tras asupra lui și după ce au răsturnat calul de sub el, pe cînd veia să se urce pe al doilea cal, *trei gloanțe l'au nimerit*, două mai ușor, unul mai greu! El a căzut jos, și un soldat turc luîndu-l în spate a fugit cu el, că altfel cădea prins la Bulgari. Acum zace în un spital.

Ultimatum Sirbiei?

Din Prizren vin știri îngrijitoare. Să zvonește că atunci cînd Sirbii au intrat în oraș măcelărînd la Albani, *ar fi omorîți și pe conzulul austro-ungar Prohaska!* De aceea nu să mai știe nimic de el dela căderea acestui oraș încoace!

— În sfatul de ministri ținut luni în Pesta sub președinția M. Sale Împăratului, pînă sara la 10 ore, Maestatea Sa a spus, că da, vrea pacea, ține la pace, dar nu cu ori-ce preț! De dragul păcii, nu putem suferi ori-ce umiliri!

Moștenitorul de Tron, la Berlin.

Să vede că aceste întimplări și veștile rele din Serbia, au făcut ca Moștenitorul de Tron Franz Ferdinand, care era să plece la Berlin numai în 22 Nov. a plecat încă Mercuri în 20.

— Sirbiei, în pricina cu conzulul Prohászka, i-să va trimite un „ultimat” (scrisoarea hotărîită, după care vine de regulă ruperea legăturilor și arătarea săbiei)! I-se va cere să dea samă îndată de conzul și de starea lui! Căci în vătămarea aceluia, e vătămata însăși împărăția care l'a trimis acolo!

De nu vine răspuns mulțămitor, — urmările sunt: pășirea cu arma!

— Acestea sînt știrile ce le-am avut pînă Mercuri la amiază, la încheierea acestei fol. Știri mai rele, ca mai bune.

Să zvonește că și pe aci pe la noi au primit o parte de rezerviști chemări la regimentul lor, încă în luna asta!

Știri politice.

Tisza la Arad.

Luni a sosit Tisza să dea samă alegătorilor sei dela Arad despre mersul politicii în țară. A fost păzit de sute de gendarmi și polițiști, — că altfel li flooăiau muncitorii socialiști și cetățenii opoziționali. Și așa l'au împoșcat cu petri și ouă clooite.

În darea de samă s'a întreprins pentru România, spunînd că împărăția noastră trebuie să i spriginească cererea față de Bulgaria, (ca răsplată fiindcă stă pe lîngă politica împărăției). României li face ochi dulci, iar nouă, fraților celor din România, ne pune ferecăturile cele mai diavolești pe mîni și pe picioare!

Pace.

După multe stăruințe făcute din partea conducerii partidului național pe lîngă grupa de scriitori cari susținuseră „Tribuna”, — acea grupă, la întrevîenirile dîni Stere și a altora, — s'a hotărît a să împăoa cu noua stare de lucruri și a să pune dară puterile în slujba foilor partidului, — făcînd prînd asta să înceteze ori ce părere, că atîta fi buni și aleși ai neamului, ar sta departe de conducerea de azi a partidului nostru național și a foilor lui.

Ce-i mai frumos ea pacea dintre frați, — mai ales de va fi ea urmată de muncă din greu spre binele de obște al neamului!

Din România.

O nouă nenorocire pe Dunăre.

„Șalupa” (între mai mare înmată cu motor) numită „Teleorman”, plecînd în 13 Nov. n. dela Călărași spre Ostrov, și avînd pe sine, afară de persoanele de slujbă, încă 44 soldați pe cari li ducea să schimbe pe cei vechi ce erau duși de pază, — zguduită de valuri acolo unde râul Borcea să varsă în Dunăre, — s'a culcat așa de tare în o dungă, că toți soldații au căzut grămadă în partea ei stîngă și așa ea s'a plecat și a intrat apa în ea și îndată s'a scufundat cu toți oamenii de pe ea! S'au înecat 41 de oameni, și au scăpat abia 7 înși.

UNELE—ALTELE

Glas de Român în delegații.

Cînd alege dieta ungurească pe delegații săi, cari să voteze cheltuielile pe cari le avem în deobște cu Austria, nici vorbă nu este ca între ei să pună vr'un deputat român. Căci Ungurii, cari tîgăduesc în fața popoarelor streine că ne asupresc și că umblă să ne maghiarizeze, să tem că minciuna lor să dă de gol dacă aleg în delegații vr'un deputat naționalist. Așa, cu tăcerea, vreau ei să ascundă faptele de acasă, ca omul care nu ar striga după ajutor cînd i-se aprinde casa, ca să nu știe vecinii că la el arde, — până i-se surpă în cap.

Nu este însă tot așa în Austria, unde legea votului universal s'a adus. Acolo fiecare popor are oameni de-ai lui în delegații. Astfel au și frații noștri din Bucovina pe dnul Isopescu Grecul, care și-a ridicat cuvîntul și a vorbit din inima lui românească. Era vorba de cheltuielile armatei comune, pe cari încă le votează delegațiile. Atunci a spus dl Isopescu Grecul următoarele:

»Noi, Românil, voim ca limba nemțească să fie limba de comandă în armată, (nu ca Ungurii, cari vreau să pună limba lor în locul celei nemțești). Dar ne ridicăm cuvîntul împotriva faptului, care să începe Ungaria, că umblă să ne desnaționalizeze prin armată! Anume ungurii fac ce fac pentruca să aibă cîte 20 de procente unguri într'un regiment curat românesc, și apoi hotărasc, ca limba regimentului să fie limba ungurească! Prin faptul acesta ni-se știrbească drepturile limbii noastre și ni-se clatină credința către steag. Pentru aceea în viitor să nu se mai facă politică de maghiarizare și în armată!

Vorbirea aceasta a fratelui nostru din Bucovina, ca și aceea a deputatului Austriac. Dr. Kerosec, în folosul Românilor asupriți din țara ungurească, să aud până departe în țări streine, dar să aud și la Tronul Împăratului, pe care-l încunjură acum tot sietnici dușmani nouă. (Cuvîntări de-acestea nouă ne fac bine, căci vedem încă odată că adevărul — ori cît ar vrea guvernele ungurești — nu poate fi amuțit. Glasul lui răzbește prin pereții temnițelor în cari sunt aruncați Românil de aici cînd îndrăznesc să fie slujitorii lui, ai adevărului.

Domnul Isopescu Grecul îl arătăm simțămintele noastre de mulțămită, și-l rugăm să fie și în viitor tîlmaciul pentru streini ai durerilor și suferințelor noastre.

Contele Tisza împotriva țărănilor.

Dacă va mai fi astăzi vr'un ceteritor de gazete, care să nu știe că de ce luptă partidul național român, ba ori-ce cetățean de treabă, împotriva contelui Ștefan Tisza și

a ortacilor lui, acela se va dumeri știind și numai faptul următor:

Între lucrurile cari trebuie să se înfăptuiască mai grăbnic pentru binele popoarelor din țara aceasta, cel dintîi este azi votul universal. Ministeriului Lukács să vede că vrea într'adevăr să pună în curînd pe masa dietei legea de votul »universal«. Dar, vai, ce lege rea va mai fi aceasta!

Si nu judecăm după alte fapte, să judecăm numai după ce spune prietenul, ba episcopul ministrului Lukács, după vorbele și scrisul lui Tisza. Iată anume, ce scrie în-verșunatul dușman al Românilor:

Legea cea nouă va trebui să dea drepturi muncitorilor industriali și comerciali (dela meserii, fabrici și negoț). Dar oare are cineva folos ca să se dea dreptul de alegere *mulțimii poporului dela sate*? Oare lucrează cu minte cei ce vreau dreptul și pentru sătenii? Și tot el răspunde că: *nul* Plugarii, sătenii, țărăni, să nu aibă nici pe viitor mai mult amestec în cîrmuirea țării, decît au avut pînă acuma, — *adecă aproape de loc!*

Și, ce credeți, pentru ce se împotrivesc greful drepturilor cari se cad tuturor? Intîi, zice că țărăni ar ajunge, prin aleșii lor, la putere mare atunci, și ei nu s'ar pricepe la stăpînirea țării! Al doilea, mulțimile ar ataca drepturile bisericilor și ale celorlalte așezăminte pentru cultură, iar în dietă ar ajunge numai oameni fără știință, proști (pe cînd cei de acuma, cari se bat ca orbășii, sînt luminați de tot!).

Astea sînt însă numai povești. Pricina adevărată, pentru care contele Tisza este contra sătenilor, e: că așa ar ajunge și naționalitățile, în rîndul intîi Românil, să aibă cuvînt cînd se hotărăște de soarta țării, și fiecare om ar căpăta rangul după vrednicie, iar nu după nașterea! Atunci nu ar mai fi asuprit nime pentru că ține la legea și la neamul său, ci fiecare popor s'ar desvolta slobod, după puterea pe care i-a dat-o Dumnezeu și după dorul lui de cultură. Acestea vrea să le împiedice contele Tisza cu ai săi. Și pentru aceea adevărații doritori de libertate poaorelor, să vadă toți în contra acestui om fără inimă!

Correspondență.

„Industria“ tovărășie industrială de ajutorare în Brad.

Meseriașii români din Brad, unde avem peste 50, punînd umăr la umăr, în buna înțelegere au înființat în Brad, o tovărășie industrială de ajutorare, cu firma „Industria“, a cărei statute le a întărit tribunalul reg. din Deva în August 1011. Trebuința acestei tovărășii a fost de mult simțită și ea, înființată acum, va fi de mare folos. Că în vremile grele de azi numai mîndu-ne puterile și lucrînd

în bună înțelegere, vom putea învinge năcăzurile, cari în toată clipa ne ațin calea.

Meseriașii și plugarii români unindu-se așa în felurite tovărășii de ajutorare a loruși, vor putea să dea față greutăților, să și înbunătățească starea lor.

Scopul tovărășiei dela Brad este: A îmbunătăți legăturile membrilor ei în privința morală și materială; a lua măsurile de lipsă în privința aceasta și a da membrilor ei împrumuturi ieftine, anticipațiuni și cont curent, a îngriji și fructifica depunerile lor, a procura produse brute, a valora produsele lor industriale și a le mijloci vinderea; a înființa un Conzum pe sama membrilor; a ținea prelegeri, petreceri, a arangea bibliotecă și sala de lectură pentru sporirea cunoștințelor sufletești și de branșă (specialitate) și preste tot a le întinde ajutorul ce e cu putință.

Dela înființare și pînă astăzi tovărășia are un frumos număr de membri din Brad cari și-au luat »părți fundamentale«, acții; o parte fundamentală e cu 20 cor. și taxa de fundare 1 cor. — și să poate plăti în rate lunari de cîte o coroană sau de-odată. Un membru nu poate lua mai multe decît 20 de părți fundamentale.

Ca membri se primesc oameni cu purtare bună din comitatul Hunedoarei, meseriași și plugarii.

Ca să se îndeplinească cea mai arzătoare din lipsele meseriașilor și din scopurile tovărășiei, adunarea generală extraordinară din 27 Octombrie 1912 a primit propunerea direcțiunii de a-să deschide cu 1 Ianuarie 1913 „Consumul“.

După ce cu 1 Ianuarie 1913 s'a închiriat un local potrivit de prăvălie (boltă) în mijlocul opidului Brad, după ce s'a scris concurs pentru un conducător, și așa lucrul e pornit pe calea intrupării, — avînd în vedere că această tovărășie e înființată în felul ei în Zarand și că capitalul ei pentru deschiderea unui Conzum provăzut cu toți articlii trebuincioși, este mic, — direcțiunea tovărășiei face

Apel

cătră toți meseriașii și plugarii români cu inimă și cu înțelegere pentru astfel de lucruri bune, să se facă membri ai acestei tovărășii luînd cîte una, două, sau mai multe părți fundamentale, pentru întărirea și înflorirea chiar dintru început a a tovărășiei meseriașilor noștri români din Brad.

Și ca această chemare să se audă și înțeleapă bine, și ca obștea să aibă încredere în ea și în glasul ei, să aduce la cunoștință, că tovărășia »Industria« din Brad mai are încă două fonduri: Unul de 1170 cor. 66 fl. pentru ajutorarea învățăcelilor și sodalilor meseriași români, și al doilea »Fondul de zestre al fetelor de meseriași români sărace dar harnice«. — Amîndouă fondurile înființate de harnicii meseriași români din Brad prin aranjarea de

serate și producțiuni începînd din anul 1902.

Sus inimile! Toți cîți doresc binele însemnatei branșe a meseriașilor noștri și prin asta al neamului nostru peste tot, să nu întîrzie a-să face membrii acestei însoțiri, care va să fie un izvor de bunăstare și progres!

In numele însoțirii:
Vasile Boncu.

Celelalte ziare românești să binevoiască a publica și ele acest apel.

Vlaicu...

— Ce scrie un fruntaș sas despre Vlaicu. —

(Urmare).

Duminecă d. a. la 3 ore plecăm din Sebeș. Zece persoane eram în trăsură, așa erau de dornici mititeii să vadă pe Vlaicu. Dar înteres și pricepere mult mai puțină decît acești copii sași, dovediră pentru Vlaicu înșiși frații de un singe al lui din satele românești Lanocrăm și Oarda, prin cari trecurăm noi, și unde spre mirarea și indignarea mea, văzui o mulțime de oameni în vîrstă, tăbărîți pe uliță, iar tinerimea petrecîndu-și la locul cel de joc.

Ca loc de zbor își alesese Vlaicu o luncă pe o colină din dosul cetății. Calea într'acole era cuprinsă întreagă de trăsuri, cari alergau grăbite în sus și în jos. Pe calea promenăzii, bijbăia mulțimea pistriță. În fața cordonalui tras de soldați, o parte mare din mulțimea pleca în altă parte. Toți cei ce doreau să vadă zborul fără să plătească, cuprinsera colinele din jur, zidirile și ridicăturile vechi ale cetății. Noi ajunserăm chiar lîngă hangarul care adăpostea mașina. În preajma lui cînta o muzică militară numai cîntec românești.

Vlaicu, care sesise necunoscut de noi cu automobilul, nu ne lăsă mult să așteptăm. Mașina, o mașină drăguță, pe cît am putut-o vedea, a scos'o un singur om, iar după ea să ivi îndată și Vlaicu îmbrăcat în costum de zburător.

Clipa aceasta a făcut asupra mea o impresie adîncă, neuitată și zguduitoare. Colinele cuprinsese de mulțimea dornică de a vedea și ea o așa arătare, în fund cetatea bătrînă, coliba tainică de soldari, mașina minunată, omul îmbrăcat neobișnuit, toate acestea mi-au adus aminte de chipurile păstrate din veacurile trecute, ce ne povestesc despre multele duceri la moarte între aceste ziduri... Eram răpit de părerea, că în fața mea să înfățișoana veacurilor trecute, cu un erezic (om cu credință deosebită, nouă, pe care celelalte credințe — prigonesc), un martir al credinței, pe care l'au osîndit părinții și mulțimea înatizată să sufere moartea grozavelor cănurilor (Da, da, că multe vieți s'au stîns, pe drept și pe nedrept, în acele veacuri trecute,

în preajma ori în zborurile acestei cetăți! Printre ei Horia și soții! R. L. b).

Zbirnăirea motorului mă smulse din această închipuire înspăimântătoare. Chipul însingurat pierit, Vlaicu să așezase în mașină, șuruburile de aer (helicele) să porniră și în clipa următoare se ridică mașina ca un lăx (pasere) săgetînd văzduhul.

Cupa aceasta a fost cea mai frumoasă, cea mai mișcătoare și uimitoare! Mă așteptam ea pregătirile pentru zbor să dureze timp mai îndelungat, să aibă lipsă de câțiva oameni de ajutor, — dar o singură atingere a unui bomb și marelui aparat, ascultînd porunca domnului, se avîntă în văzduh ușor ca o pasere! Unui vultur, unui cocostirc, îi trebuie mai mult timp ca să se înalțe. De înălța zborului nici nu mai vorbesc. Cu o înălță de necrezut șanse sus și plecă la larg și în câteva clipe stăpînea deasupra culmilor ce se coboară din munții apuseni!

Colo, unde Ampoiul intră în apele Murășului, își întoarse Vlaicu mașina asemenea unui porumb ce eaută, dînd grăbit din aripi, să fugă din calea uliului. Creștea din ce în ce, ca un vultur uriaș, care plutește cu aripile latine, liniștit, în strălucirea soarelui de sara. Priveliștea asta de frumoasă plutire liniștită, se schimbă însă îndată ce auzirăm zbirnăirea helicelelor pe aproape. Mașina își întoarse oțrma spre Ciugud, trase o roată în jurul viii acesteia a Murășului, se îndreptă spre oraș, unde coborî așa de jos încît fugi din ochii noștri. În vremea asta e vorba că, asemenea rîndunelelor, cari pe vreme de năduf cobeară atingînd aproape pămîntul, ar fi zbarat deasupra pietii din Alba Iulia, de unde ridicîndu se iarăși în înălțimi, se îndreptă spre publicul privitor, în fața cărnia făcu sfîrșit uimitoarei și cotezatei sale înălțări cu mare bravură, coborînd într'o minunată plutire în mijlocul privitorilor la pămînt.

Omul acesta singur a făcut meamului său mai multe cinste decât toți popii, vlădieii și mitropoliții, împreună, — am zis cînd am văzut pe Vlaicu purtat pe umeri de tovarășii lui prin mulțime. Lucrul acesta mi-a părut că e mai mult îndeplinirea unui program bine hotărît dela început, decât izbucnirea unei însuflețiri oaminte și conștie. Dar se poate să mă fi înșelat... Într'o privință însă nu m'am înșelat. Sunt sigur că nu.

Țăranii români din cereul nostru au strălucit, afară de puțin, prin lipsă, în schimb am văzut aci pe mulții fruntași conducători de românilor, și de aceia, cari cu privilegiul alegerilor distale s'au fost luat răpiți de beția cuvintelor; iar în așa măsură, încît de bună seamă ar fi fost dați pe mâna precursorului din partea așa numitului comitat al partidului săseșe pentru

„aflărea” mulțimei poporului, dacă cercurile noastre conducătoare nu s'ar fi obișnuit așa de mult să uite întodeanna vătămările și loviturile străinilor împotriva poporului nostru. Scrie în nisip ocările făcute poporului tău, — asta e un lucru mai euminte și mai prețios.

Dar nu despre asta vreau să vorbesc. Voiam numai să aduc o pildă, că aceiași preoți oinștiți, cari la un lucru de nimica, cum este așa e alegere distală, își adună oile teate pînă la cea din urmă, cu stivuri și grauri înflicărate, și nu croșă truda și osteneală și nici chiar sabia lui Damocle ce atîrnă asupra lor, — n'au avut simț să însuflețească poporul, cînd e vorba de no lucră adevărat mare spre mărirea poporului.

Poporul românesc se merge înaintea spre progres, era dator să ia parte în ziua aceasta, în ziua cinstei sale, la înblinda celui mai strălucit fiu al său. Ea de eram un fruntaș al Românilor, aș fi dus cu mine pe toți frații mei de un meam, chiar și moșnegii, să se împărțeau de biruința mîndriei naționale, să se însuflețească de înblinda muncii serioase; nu i'as fi dat ca să se îmbete de potopul cuvintelor sanăteare și de puturosul vinars, nici la dezastrul ce-l suferă acest popor după fiecare alegere. Nu sumuțarea patimilor, nici sămănarea urei și a dușmăniei împotriva altera în sufletul poporului, ei călăuzirea poporului acesuia în muncă serioasă pe calea culturii adevărate, asta ar fi program euminte!

Omul acesta modest a arătat cu mașina sa calea adevărată, a devedit poporului său cum pot fi deodată și Româna bun și Ungur bun. Șeșii și Ungurii s'au plecat cu respect și cu adevărată însuflețire în fața muncii cinștite a fiului de țăran român.

Poporul minunat al marilor cugețători, singurul popor al lumii (Memșii) care pe lângă mîntea limpede are și o inimă adevărată, s'a grăbit să ajute prin o colectă națională pe marele lui fiu, atunci cînd nemorocul nimioșe o alcătuire a contelui Zeppelin, ca să i birne nemorecirea și să-i dea în mână mijloacele pentru alcătuirea unui nou aparat. În trei zile după publicarea apelului prin ziare, erau subscrise câteva milioane, trecute peste suma de lipsă, — așa s'a purtat marele popor memșesc, așa s'a cinștit pe vrednicul său fiu și prin aceasta pe sine însuși. Cum am auzit, vreau fruntașii Românilor să colecteze 7000 cor. (?). Să vorbim sincer. E aceasta o jertfă națională din partea unui popor care numără milioane? Au trecut deja trei săptămîni de cînd Vlaicu și-a arătat înblindele minunate, — și colecta să mișcă mersul melonului, iar mulțimea mare a poporului stă rece la o parte. Nu cumese Români, cari își arată cu atîta mîm-

drie peșoria dela poporul roman, adevărul proverbului vechiu: „Bis dat qui cito dat” (dă îndoit cel ce dă îndată)? N'au învățat oare comandanții Românilor din pilda marelui popor german, cum își cinștește un popor fiii săi vrednici?

Și e nobil în pornirile sale modestul inventator. Nu s'a scumpit să arate tuturor conașionalilor săi ce a fost în stare să facă, n'a luat în seamă că au plătit ori nu taxa de intrare, tuturora le-a arătat descoperirea sa. Ordenii n'au venit la el, s'a dus el la ei.

Măestria zborului merge cu pașii uriași înainte. Toate statele mai însemnate își au deja flota lor aeriană. Un tip de mașină întrece pe celalalt; cum e vorba, întregă invenția aceasta e încă în față. Dar mai curînd de cum credem noi, își va prăzbul biruința această noua roadă a minții omenești. Ea cel puțin vășînd zborul lui Vlaicu, am avut simțămîntul, că o călătorie prin văzduh e deja mai sigură, decât în automobil.

La 7 ore seara eram cu toții acasă, mulțămînd în sufletul nostru celui ce ne a lăsat să vedem în vreme așa seurtă atîta minune.

trad. de s. s.

NOUȚĂȚI

Concert Veturia Tritean, la Orăștie. Avem plăcerea a vesti publicul din Orăștie și jur, că dna *Veturia Tritean*, distinsa artistă cîntăreață dela Sibiu, — va da la Orăștie, la începutul lunii viitoare, un Concert.

În numărul viitor vom publica ziua ținerii și programul.

Și pîn'atunci credem că facem o bucurie cetitorilor aducînd această veste.

Orole de cancelarie la „Ardeleana” sunt în lunile de iarnă, după amiaza dela 2 pînă la 4. Dimineața cele obișnuite.

Sînșirea biserieii gr.-or. române din Botu (dela Orăștie peste Murăș) a avut loc Dumineca trecută. Actul sărbătoreț a fost condus de P. O. Dn *Dr. Vesile Bologa*, asessor conșistorial din Sibiu, ca mandatar al Esc. S. Metropolitanului, înșeț de dl protopop al tractului Geogiu I. Popovici, preotul local și mai mulți preoți din jur.

Deși timpul vrășmaș al acestei toamne s'a arătat în toată urciunea și în această zi (plouase toată noaptea și Duminecă dimineața pîn' la 9 ore, mărînd tîna drumurilor rele cernale), totuși mult popor din comunele vecine, ba și de dincoace de Murăș, din comunele Turdaș, Pricaz, etc., grăbise la Botu să vadă rara arătare a sînșirii unei biserici, lucru ce să face cu frumese slujbe și dulsease rugăciuni, și să lăce parte la bucuria poporului frate din comuna prăznuire.

Au mers, ca să arate poporul frățesca lor luare aminte, și dnii: Dr. Aurel Vlad, dela Bobilna, care a găzduit cu drag pe dl asessor conșistorial, dnii advocați Dr. I. Margita și Dr. Ser. Trifu din Geogiu, dl c. adv. I. Jantea (Geogiu) și alții.

Mai ales însă a fost un fapt de plină iubire pentru popor, leșirea cerului bisericesc din Orăștie, cor de domni și dame de aici, condus de dl dirigent I. Branga Deși Duminecă dimineața cînd să plece, ploua din greu, vrednicii coriști și conducătorul lor, n'au pegetat a pleca, cale de două ore, prin plozie și pe drumuri rele, numai ca să fie de față la praznicul fraților din Botu și să le înalțe strălucirea sărbătorii prin cîntările corului.

Însași sînșirea a decurs sărbătorește, înălțător de suflete. La locul seu dl mandatar Metropolitan, a rostit o vorbire cu adevărat clasică, frumos gîndită, plină de lumină și adevăr, prin care a mișcat adînc inimile poporului ce sărbătorește. La urmă a lăudat după vrednicie pe toți cîți au jertfit și au ostenit întru înălțarea acestui foarte frumos locaș dumnezeesc.

Tot poporul și oaspeții s'au dus cu inimi mulțumite și cu suflete înălțate dela sînșinta slujbă.

A urmat prinț împreună, la care s'au ținut câteva vorbiri potrivite.

S'au făcut din acest privilegiu și mai multe dăruii nobile în folosul nou ziditei biserici. Le vom publica în un număr viitor.

— Atragem luarea aminte a cetitorilor asupra scrisorii dela Brad ce o publicăm la „Correspondență” și recomandăm cu căldură a fi primit cu bine apelul ce să face prin ea!

Concertul meseriașilor noștri, care are loc Duminecă în 24 Nov. n. seara, în sala hotelului Central, — atrage tot mai viu luarea aminte a publicului asupra sa. Meseriașii noștri pîn'acum au dat, de cînd s'au înjghebat în Reuniune, numai producțiuni teatrale, — dl Adrian Cristea, președintele Reuniunii lor, i-a înșuflețit acum a să constituți și în cor, pentru a cultiva și muzica.

Acesta de Duminecă e înșialul Concert pe care îl dau, înaintea căruiă lumea noastră privește cu mult interes și îl așteaptă cu drag. — În corul meseriașilor au intrat de altfel și mai mulți membri din societatea română din loc, pentru a ajuta cu drag meseriașilor noștri în frumesea lor năzuință.

Să ne vedem cu toții în sala concertului Duminecă sara, sînșindu-i și încuragîndu-i.

Petrocori.

— Reuniunea de cîntări »Doina« din Lipova, sub conducerea dirig. Iuliu Putici, aranjează Duminecă în 24 Noemvrie n. un concert cu reprezentațiune teatrală urmată de joc, în sala mare a Ho-

telului »Arhiducele Iosif« din Lipova. Venitul curat să va folosi pentru facerea »Binei teatrale«.

Moarte. Lucreția Herbay născ. Tămășdan a încetat din viață în 16 Nov. n. în etate de 43 de ani în al 15-lea an al fericitei sale căsătorii, în Arad. Dumnezeu să odihnească.

Lapte măestrit. Un profesor din Cuzaj a făcut încercări reușite de a face lapte măestrit, din plante și cu amestecarea materiilor aflătoare în lapte. Căci e o descoperire reușită. Vom aduce știre mai pe larg în »Spionirile Economice« viitoare.

Indreptare. În știrea dată în numărul nostru trecut despre procesul d-nei Ioana Stoica din Renget s'a spus că piritoarea a pierdut procesul. Indreptăm această parte a scrisorii, întrucât procesul nu a ajuns până la aducere de judecată, ci s'a sfârșit cu facere de pace între pirii. Bine înțeles asta nu schimbă nimic din părerea arătată în scrisoare asupra faptului, că oamenii chemați a fi pilda bună poporului, li dau pilda rea de-a trage la ușa strelnalului, când pot merge la singele lor.

Colera face pustiri îngrijitoare în Tarigrad (Constantinopol). Zilnic ei-că să îmbolnăvesc 50—60 de inși și mor 5—6 din ei. Asemenea a început a blntui colera și în știrurile soldaților.

Așa spun știrile venite dela Tarigrad. Sunt însă unii cari spun, că totul e o apucătură a Turcilor pentru a bga spaimă în armatele bulgare și a le face să nu să dorească a intra în Tarigrad, în inima Turciei. — Mai știi, că războiul asta multe minuni ne arită. Da de ne arată și minunea, că Tarigradul, pe care nu-l pot apăra contra armatelor bulgare soldații turci, — o să-l poate apăra stafia celerel, chipul ei rinjit de moarte cu ceasa în mână!

Soldați turci pe la noi. E plin prin câteva orașe austro-ungare de soldați turci, fugiți din războiu pe pământul împărăției noastre. O parte de ei sunt duși în orașe austriece, alții în orașe boeme, alții în ungurești. La Lőse a sosit Marți o trupă mare de fugari Turci. Unul din ei a murit în vărsat negru. S'a iscat mare zarvă că acum unde să-l îngroapă, în care țimiter? S'au sfătuit păgînii și, cum ei urăsc tare pe creștini (pe »ghiauri«, căni), au hotărât că îl îngroapă în cimiterul jidovesc! Abia după sfat mai îndelung cu ofițerii lor, s'au învoit să fie dară îngropat în cimiterul catolic. L'au dus la groapă fără nici o slujbă bisericească, ei de ei, în jale mută. Ci-că Turcii stau abătunți, înfrinți sufletește și nu arată nici o dorință. Nu poftesc nimic.

La Baros au sosit mai nou 197 fugari tarci din războiu, între ei 4 ofițeri. — Intre cei din Mișcolț blntus vărsatul.

Abonamente de probă

cu 1 cor. pe 3 luni, mai primim. Și cei ce vin de aci încolo li șocotim abonați dela 1 Novembre v. încolo pe 3 luni (avînd dară a primi foile până la sfârșitul lui Ianuar v. 1913.)

Mașinele de zburat și războiul.

Folosul lor a dovedit prin manevrele engleze, prin războiul în Tripolis și Balcani. — Pășania unul zburător rus în războiul de acum. — Trei mașini pe de-asupra comitatului Hunedoarel în spionajul...

În aceste două războaie din urmă, adică în cel din Africa (al Italianilor cu turcii, care s'a sfârșit acum) și cel din Balcani, s'a văzut că folosul pot aduce mașinele de zburat celor cari — le au. Cu ele zburătorul se ridică sus, de-asupra taberii dușmane, spionează toate tainele, căile și tunurile inimicului, și-apoi face știre despre ele comandantului său (căci zboară de obicei ofițeri). Știind astfel cum stă dușmanul, este cu mult mai ușor să-l ataci cînd și unde nu să așteaptă, să-i încouri șocotele și să-l tragi pe sfoc, prostindu-l. Este atît de însemnat folosul mașinilor de zburat încît guvernele tuturor țărilor cantă să aibă cel mai curînd și cel mai bune mașini pe zburat. Ba Bulgarii, cari au încheiat contract cu un zburător italian, cu Sabelli, să le fie de ajutor pe vremea cînd ține războiul cu Turcii, acum l-au rugat, ca după ce să va pune pace, să se apuce și să înființeze o companie bulgărească de zburători.

Păcă acum lumea își închipuia numai după manevre, cum ar fi un războiu la care să ia parte și mașini de zbor. În privința aceasta este vrednică de știut pășania armatei englezești din vara trecută. Anume, cînd au făcut manevrele, una dintre armate a avut mașini de zburat, cealaltă nu. Ținta celei care avea mașini, era să cucerească Londra, capitala țării, pe cînd cealaltă trebuia să apere orașul. Cei cu mașinele spionau locul unde era armata cealaltă, o șocoleau și înaintau spre Londra pe unde era neapărată, iar cei fără de mașini umbrau mereu fugind cu automobile, cu călăreți, ea să găsească pe ceilalți, ca să-i atace și să-i împingă îndărăt dela cetate, dar nu-i puteau afla nicăiri, căci zburătorii nu aveau, iar ceia li șocoleau. Ba i păcăleau lăsînd grupe mici de soldați colo și colo, pe cari văzîndu-i spionii armatei apărătoare, să se ducă acolo, în credință că acolo e și grosul trupelor, dar pe cînd să-i atace, nu aveau pe cine.

Așa apoi, dela o vreme manevrele au încetat fără că să se fi înfîlșit cele două părți de armată.

În războiu însă, acolo nu-i glumă. Dacă ai mașini de zburat, știi că unde stau tunurile inimicului, știi unde să te ferești că-i prea întărit, unde să-l ataci că e slab și i poți sparge rîndurile. Ori, dacă lupă să dă în jurul unui oraș întărit, treci cu mașina de zburat de-asupra lui și vezi unde ar putea fi bătut cu mai multă izbîndă. Iar de ai în orașul acela și frați de-ai tăi, le

aranei scrisori și-i îndemni să se predeie cum au făcum Bulgarii la Adrianopol. Acolo s'a înălțat în văzduh rusul Eșnov, care a povestit mai apoi însuși ce a pătî în aer.

— „Au trecut patruzeci de minute, până ce am ajuns de asupra Adrianopolului. Mașina mea era veche și se ridica foarte anevoie. Eram la o înălțime de vr'o mie trei sute de metri, și aruncam jos hîrtiute, chemînd locuitorii orașului să se închine. La întăritura Karagan am văzut că foarte mulți soldați pușosu în sus. Bubuital puștilor nu s'auzea pînă la mine, dar cînd am văzut că patru gloanțe au nimerit aripile mașinii mele, îndată am știut la este ceasuri este. Fieea însă nu mai am pierdut e. Am zburat mai departe, dar apoi starea mea a ajuns foarte primejdiosă, căci Turcii au început cu să puște tunuri spre mine. Mai multe șrapnele (gloanțe de tun ce să sparg numai la mii de metri după ce au ieșit din gura tunului și improașă apoi în jurul lor mii de bucăți de fer ascuțite, ucigătoare!), s'au spart în jurul meu și dărabele mi-au ajuns mașina. Mă temeam să nu cad și să ajung pe mina păgînilor. Pentru aceea mi-am scos revolverul, ca în clipa cînd va fi să pic, să mă împușc! Noroc că gloanțele au nimerit numai țesătura de drot a mașinii, dar meterul ba. Astfel m'am putat întoarce și după douăzeci de de minute am fost iarăși între Bulgari, de unde am plecat, — întreg și nevătămat“.

— România încă este bine pregătită cu mașini de zburat. Afară de Aurel Vlaicu al nostru, în Țara românească sînt mulți zburători eficienti. Toți sînt viteji și bine pregătiți. Un călător francez povestește, că plecînd mai zilele trecute trenul din București, a văzut trei mașini zburînd foarte frumos și sus. Una dintre ele s'a luat la întrecere cu trenul repede, de asupra cărnii făcea rotogeale mari, iar zburătorul din ea se saluta cu călătorii....

— În vremurile acestea de grează, mințile fricoase iscodesc tot felul de povești. Așa, spun unele gazete ungurești, că în 10 ale lunii acesteia s'au văzut trei aeroplane și în comitatul nostru, de asupra Aninoasei și a Vulcanului, pe Valea Jului. Cică un aeroplan lumina de sus pămîntul căci era zeara pela 7%, ca să vadă cum stau lucrurile pe acolo, apoi au plecat peste mîni. Te pomenești că Jidani de pe-acole o iau acum la fugă, de teama că România vine să cucerească Ardealul!...

Așa-i pe vremea războiului. Un lucru însă este adevărat, că mașinile de zburat folosesc foarte mult celui ce le are în războiu, și pentru aceea statele cheltuesc bani mulți pentru a le avea.

Două Călindare

— Frumoase și ieftine. —

1. „Calendarul Național“ pe 1913. e neasămănat mai pre sus de cele din anii trecuți: două coale, una la început și alta la mijloc, sunt tipărite de tot frumos, în color, — lucru ce nu să vede în nici un alt calendar românesc dela noi! Și iată ce vederi aflăm în el:

Cite-o pagină fotografată din Evangelia pe care a scris-o toată cu mîna ei Regina României pentru Mănăstirea de Argeș, o minune de lucrare! O pagină din evangelia scrisă de Regina și zugrăvită de Princesesa Maria pentru biserica din Sinaia. Două petire admirabile, lucrare de Regina și dăruite la sfînte biserici din Țară; Chip din easlovul dăruit de Princesesa Maria a României soțului sau Principelui Ferdinand ca carte de rugăciune; și vederea însăși fericitei Mănăstiri de Argeș care are nestematul dar al Reginei, cu chipurile Regelui și Reginei lingă ea! Aceste vederi deschid presa frumoșul Calendar. Iar în lăuntru avem: 36 chipuri de bani de pe vremea împăratului Traian, chipuri care prin figurile și prin scrisoarea de pe ei, povestesc atît de viu și adevărat, istoria faptelor marelui împărat! Apoi în legătură cu astăzi chipul (fotografat de pe Columna lui Traian din Roma) în care e arătat împăratul Traian cu preoții săi mari, sfîntînd pedul peste Dunăre, cînd a venit înfrî asupra Dacilor, și în alt chip însuși pedul și falnicii oșteni romani trecînd peste el! Sunt pagini foarte frumoase despre marele părinte al poporului nostru românesc!

Mai încele: chipul viitoareii biserici gr-ex. române dela Orăștie; un plan foarte drăguț, cu 7 turnuri. — Grupă de flăcăi călugeri romani din Herțegovina; — un Cioban român din America, cu turma, cu cei doi câni de pază și colibă sa mișcătoare, pe roate. Și alte chipuri interesante și felurite. De tot 55 chipuri, dintre cari 14 date în color!

Apoi frumoase presii, schițe, povești, znoave, etc.

Părții economice i s'a dat deosebită îngrijire: Pe 8 pagini sunt tot povești economice, amănunțite și împărțite pe fiecare lună.

Tirgurile arătate după calendarul vechiu.

Prețul Calendarului e: 40 flori și 5 flori de postă.

Cei ce iau oltă 3 până la 5 de-odată, le plătesc cu prețul deplin, dar le capătă franco (posta plătită). Cei ce iau mai multe: dela 6 în sus, pîn' la 12, pe bancă gata, la capătă cu preț sczut și 28 flori unul, trimis franco; dela 12 exemplare în sus (cînd le merg pachet postal) le capătă cu numai

22 fileri, dară omul își va plăti posta la scoaterea pachetului.

Intii capătă Calendarele cele ce au trimis banii înainte! Numai cind acestea s'au trimis, vin la rind cei cari cer pe așteptare.

II. Calendarul „Păcălici“. Notate! Am scos și un calendar giu-meț, zis Calendarul „Păcălici“ ce face să te scuturi de ris de glumele lui alese și bine nimerite! Prețul noului Calendar 30 fileri și 5 fil. de postă. — Celor ce iau mai multe de-odată: preț mai scăzut: De la 3—12 exemplare, 24 fileri unul, trimis franco!, de la 15 exemplare în sus, 20 fileri, dar cumpărătorul își plătește posta la scoaterea pachetului. Ne va fi mulțămitor acela ce va cefi acest Calendar, tare ieftin și îngrijit de tot hârt

— Răspândiți în popor aceste Calendare, și-i faceți prin aceasta un bine!

Oamenilor noue cunoscuți (abonaților buni plătitori), le dăm și pe așteptare, avind a ne trimite banii pentru ele îndată după vindere.

Trimiteți bani și cereți la:

Administrația

„LIBERTATEA“
ORAȘIE (Szászváros).

Cărți pentru popor

au ieșit de sub tipar și se află de vânzare la „Librăria Națională S. Bornemisa următoarele cărți întocmite anume după gustul și priceperea poporului:

„Cels mai frumoase“, poezii populare spicuite pe alas. Prețul 60 fileri.

„Impăratul Rogoșind“, poveste de toată frumoșetea. Prețul 30 fileri.

„Volintirii“, o povestire din razboiu. Prețul 30 fil.

„Băldior și Tămășiță“, o carte care cuprinde 15 povești foarte interesante. Prețul 50 fileri.

„Codreanu“-Haiducul. Prețul 30 fileri.

„Sticla din urină“, comedie. Prețul 30 fileri.

„Muscă“, „Nasul“, „Intia scrisoare de dragoste“, trei monologe. Prețul 60 fil.

„Sara pe ulița“, piesă teatrală. Prețul 20 fil.

„Țiganul în cărușă“, dialog. Prețul 80 fileri.

„Scrisori“, piesă în r'un act. Prețul 30 fileri.

Prețul tuturor acestor cărți e:

cor. 3-70.

dar celora, cari le comandă toate deodată, le trimitem franco cu numai 3 coroane 10 fileri.

Trimiteți banii înainte, apoi cu ramburs nu se trimite nimănu! Banii să se trimită la: „Librăria Națională“ S. Bornemisa în Orăștie—Szászváros.

Să vinde

o moară cu 2 petri 38, minată cu benz n, soarmătoare de lină și pep-tonuș, pișă pentru sămînță, toate sub un coperiș, teazoul și tigiia de-subt sub alt coperiș. — Toate acestea în lucrare ori și fiind să pot vedea în comuna Vălecelele bune (Jóváless! Há sz-g! já ás), care are la 1050 sif. în. În depărtare de 1/4 oră a comuna Vălecelele-rele (Pokol-válcse!) cu 800 suflete, fără moară, care asemenea aiei moară, ambele comune lecuite de români. Tot sub un coperiș cu moara să sfi 2 odăi pentru lecuit, curte și grădină de 1/2 jugher. În apropiere să sfi o grădină în care să sfi 6000 vițe de vie de 2 și 3 ani și la 1000 de pomi, în mărime cam 5 jughere.

Informațiuni să espătă la Albert Elek, Ol-brettye, care stă la dispoziție cu trăsura la gara M. Brettye (Piski-petrez-égyi vonal, Hubyad m).

Tot acele să sfi de vindut o imblătitoare cu motor de benzina de 10 puteri și una cu motor de eleu brut 12 h. p. elevator și imblătitoare de trifoi. (755) 1—3

Bucurie de Orăciun!

Ne-mai auxit!

620 obiecte și un cias aurit pentru numai 4 cor. 70 fil.

Un orologiu splendid, elegant Precis. Ankor, marca recunoscută „Orion“, mergind bine cu garanția pe 3 ani; 1 ac de cravată splendid cu Simil Brillant, 1 inel aurit pentru dăi și dame; 1 colier splendid pentru dame la grumaz, cu perle orientale și copcii patent; 1 păr. de bumbi de manșete eleganți (ultima nouitate); 3 batiște de in; 1 ac de broșă pentru dame (nouitate de Paris); 1 recușit de scris de buzunar, nikel; 1 oglindă de toaletă de buzunar, splendidă; 1 nouț în de buzunar; 72 pozițe de cano. engleze; 20 obiecte de corespondență, și alte peste 500 obiecte de trebuință, gratis! Toate, cu orologiu cu tot, care singur face banii, costă numai 4 cor. 70 fil. Le expediează cu ramburs Casa de export.

P. LUST, Krakau nr. 17.

N. B. Cine comandă 2 pachete, capătă rabat un briciu englez prima. Pentru cel necorespunzător, banii se retrimit. (754) 1—1

Căsătorie.

Tinăr prezentabil, etatea 30 de ani, cu caracter nobil, avind un venit anual de 8 mii coroane, — dorește căsătoria unei domnișoare sau văduve tinere, cu educație bună și venitul egal.

A se scrie sub „BLÎND“, la Red. acestui ziar, alăturindu-se și fotografia. 1—3

Moșie de vânzare.

În lunca „Rompoș“ din hotarul Orăștiei, sunt de vânzare 4 jugăre de pămîn arător.

Adresa vânzătorului o dă administrația foii. (753) 1—3

Anul I. din „Bobîrnaci“, dind un volum de 100 pagine, cu mii de glume, umor, satiră, — foarte producătoare de haz, — îl avem legat în volum deosebit, pe care îl vindem cu 1 cor. 50 fil. franco.

Administrația „Libertatea“ în ORĂȘTIE (Szászváros) sau la Librăria Națională, tot aici.



Sfat și ajutor!

Celor ce suferă de ardere de stomac, pedeci de mîstare, înfundare, și de boalele legate de acestea, le aduc leacul

PICĂTURILE de stomac a lui BRÁDY înainte

Picăturile „MARIAZELL“. Să ață în apă caldă, 9 sticle 1.50, cor. în 50 fil., 6 sticle cor. 5.50; 3 sticle mari cor. 5.30. Banii trimiți înainte ori cu ramburs.

Apoteca C. Brady la „Regela Ungar“,

Wien

W. Fleischmarkt 2, Depot 5.

Fii atenți la marca de scriere care reprezintă pe Sfta Maria dela Mariazell, pe pachetarea rește și subscrierea cu pe chipul de alătur. Imitațiile să se respingă. (603) 10—25.

Publicare.

Subscrisa primărie comunală a comunei Kudzsir în urma decizelor reprezentanței comunale Nr. 160 și 161/912 dă în arindă prin licitație publică plus oferindă ce să va ținea în 4 Decembrie n. a. c. la casa comunală:

1. Dreptul de morărit la moara comunală din jos, cu 4 petrii, pe un period de 3 ani începind din 1 Ianuarie 1913.

Prețul de strigare e 5723 cor. 55 fil.

2. Dreptul de morărit la moara comunală din sus cu 1 piatră începind din 1 Ianuarie 1913 până în ziua cind aceasta moară să va sista în urma rescumpărării acestei mori prin fabrica de fer din loc.

Prețul de strigare e suma corespunzătoare arinzii de până acum: 5 cor. 38 fil. pe zi.

3. Dreptul de adunat vamă în trgul de săptămînă pe un period de 3 ani începind din 1 Ianuarie 1913.

Prețul de strigare e 1370 cor.

Cei ce doresc să liciteze sunt datorii a depune vadiu 10 % din suma prețurilor de strigare, înainte de a să începe licitațiunea.

Oferte în scris să primesc până în 3 Decembrie d. a. la 6 oare.

Condițiunile de licitațiune să pot vedea în cancelaria comunală în oarele oficioase.

Kudzsir 1912 Neveembrie 4.

Iuliu Iuga Nicolae Muntean not. com. (752) 2—2 judo com.

Spre atențiunea Onor. public!

În urma crizei de bani, ce aomnește de present, sum silit d restrînge creditul, iar la vânzarea cu bani gata, voi da tot avantajul posibil.

Cu stimă:

Prăvălie de ghetă:

Heinerich-Streit, urmașul;

(742) 2—2 Fritz Fraenk.

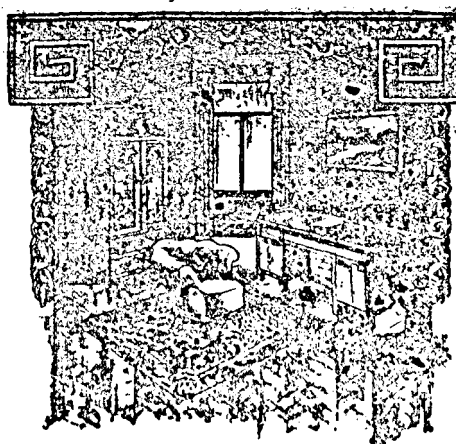
Serviciu acurat!

!!! MAGAZIN DE MOBILE ÎN ORĂȘTIE !!!

Am emore a aduce la cunoștința onoratului public că am arangeat în Orăștie, Drumul țării, Nr. 3., în casele proprii un

magazin de mobile

corespunzător recerînțelor timpului de azi!



Prinzitoare și dormitoare dela 300 cor. în sus!

Rog sprigina și cercetarea binevoitoare a onoratului public. Cu stîma

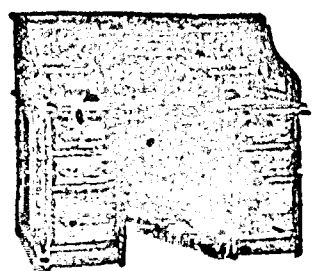
BRUTUS BRASSAI

Intrepr. de înmormîntare și magazin de mobilă.

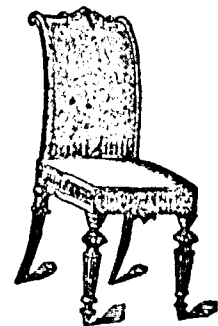
Tot aici să primesc și INVĂȚĂCERII din țurul Orăștiei.

Țin în depozit în alegere bogată arangeamente de prinzitoare, dormitoare, saloane, odăi de domni și canlării, — precum și orișice mobile singurate, dela cele mai simple până la cele mai luxoase.

(741) 2—



Arangeat de nou!



Magazin anume ridat!

Prețuri ieftine!

3 case de vîndut

Casele mele aflătoare:

una: în ulița Maieru de jos Nr. 32, (unde a fost depozitul de lemne);

una: în ulița de mijloc Nr. 2a-;

a treia: în ulița Morii Nr. 10;

le fac vînzătoare din mână liberă.

Pentru informațiuni mai de aproape, a să adresa subscri-sului:

Jellman Ferencz, senior.
Orăștie, ulița de mijloc
Nr. 2.

(750) 2-3

In atenția
proprietarilor de vii
și a punătorilor de vii!

Cel-ce vrea să-și planteze de nou vița sa;

Cel-ce vrea să-și comande altol de vile;

Cel-ce vrea să-și pună pomi roditori, trandafiri, etc.

să ceare catalogul de prețuri, ediție de lux, cu instrucțiuni, dela firma de mai jos:

„Transsylvania” intrepr. de vii (szőlőtelepítő vállalat)

Marosvásárhely
Dr. Genes D. u. 39.
(708) 4-

VINURI

vechi și noi — de vîndut!

Adresați-Vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria, (Világos), **PETRU BENEA**, căoi Vă trimite numai *vinuri bune, curate* și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb 68 fl., Rizling 82 fl.,

Roșu 92 fileri.
Siller 70 fil.
Carbenet 100 fileri.

Vin din 1911: 62—66 fileri.

Rachie de trevere (comină) K 1-80
Rachie de comină, specialt. „ 2-20
Rachie de drojdii 2 cor. 40 fileri.
Prețurile sunt semnate după litru, în fileri. Vinurile și rachia să exp-ezează sub îngrijirea proprie, dela 50 litri în sus, cu rambursă.
Vase împrumutate pe timp de 2 luni.
Pentru calitatea vinului garantez.

PETRU BENEA,
proprietar de vii.

(674) Világos, (Arad m.) 13-18

Fărină, — Tărițe.

Fărină de cea mai aleasă calitate, pentru pâne bună și aluaturi (prăjituri), — precum și tărițe, vă recomandă în ori-ce cantități, cu prețuri moderate,

Abrahám Manó
Orăștie (Szászváros).

(872) 28-

Cătră onor. public din Orăștie și jur!

Subsemnatul aduc la cunoștință, că, după o îndelungată praxă, făcută în orașele principale din țară și străinătate, ca: București, Budapesta și Berlin, mi-am deschis în **Orăștie, strada Berăriei, Nr. 11, un atelier de pantofărie**, unde execut ori-ce comande atingătoare de această branșă, pentru bărbați, dame și copii. Atit în cue cit și cusute. — Garantez soliditate. Rog onor. public pentru tot spriginul. — Cu toată stima

IOAN CRETU, măestru pantofar, Orăștie.

MED. UNIV.

Dr. Corneliu Dărămuș

specialist în boale de femei și specialist în morburi de dinți.

Alba-Iulia, piață

ordinează dela 8—10 pentru boala de femei, dela 2—5 pentru morburi dp dinți. (737) 4—20

DOUĂ CALFE! La subscri-sul să primesc 2 calfe pentru lucru mestecat.

Ioan Vărmăgean,
măestru pantofar în Orăștie.
2-

O Econoamă

din familie bună, care să pri-cepe în toate ale economiei cas-nice, află aplicare pe mai multă vreme la un preot văduv dela sate.

Salariu după invoială. A-dresa să se ceară dela Admi-nistrația foii. (740) 3—3

Millicane
de înși folosese contra

TUSEI,

răgușelei, catharului, îmbătării tusei măgărești și cu zgîrciuri:

KAISER-
Caramelle-
pectorale,

cu marca „3 brazi”.

6100 de atestate autenticate prin notar public, venite dela medici și privași, apeveresc succesul sigur. Sunt bomboane extrem de prielicioase și cu bun gust. Să capătă în pachet de 20 fil. de 40 fil. și doza de 60 fileri la farmaciile

CORN DEMETER la Orăștie
JOS. GRAFFIUS ” ”
(733) 5—20

Onorate Domnule!

Cunoscînd multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, deja din anul 1910 începînd am deschis în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Dau orice informații în ori ce cauză ce să ține Budapesta. Dau informații relativ la petițiile înaintate la diferitele ministere și la alte oficii publice. Dau informații în chestii de licențe. Urgisez rezolvirea petțiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Cu drag îi conduc prin Budapesta pe aceia, cari vin să vază frumșetea orașului, ori cu afaci prin capitală.

Cumpăr pe bani gata

tot felul de galițe, ouă, miei, porci, oi, vite mari, porci, înă piei, iepuri, — mai departe mere, pere, nucii, prune, miere de stup, ceară, lasoie, cartofi, oiuperci, varză, vin, rachiu, în, mohor, lemne, păduri, moșii.

Dacă îmi trimiteți adresa

bucuros Vă trimet în fieștecare săptămînă un „Aviz săptămînă” despre prețurile diferitelor mărfuri din Budapesta.

Esoperez

dela băncile cele mari din Budapesta împrumutăm pe amortizare cu procente mici.

Vă fac atent

că în interesul DV. este, dacă în orice cauză Vă adresați mie. Dacă veniți la Budapesta, să veniți la mine, căci eu vă recomand advocați buni, medici vestiți, Vă conduc pe la fabrici să vă alegeți mașine, motoare, mări, ferestre, pompe, automobile etc. Griješc că să nu fiți țigelați. Fiind de față la facerea contractului, nu las ca contractul să conțină altceva, decît ceea ce am hotărît și cum am tocmit.

Zilnic primesc plîngeri dela țărani români, cari expărtad mașini prin agenți străini, au fost înșelați iscăliind contracte a căror conținut nu l-au cunoscut neștiind țărani români unigurește.

Planul meu este, ca conducînd pe românul nostru la fabrici și la agenți de mașine, drept din mână primă să-și cumpere cele trebuin-cioase, și să l scutesc de șarlataniile agenților și să-l scap de procese. — Vă ofer serviciul meu ciactit și românesc pentru o taxă mică. Pentru răspuns să îmi alăturați o mareș postală.

Cu stimă:

I. OLARIU, Budapesta, II., Tölgyfa-u. 16. II. 8.
(744) 3—3 In Buda, lângă podul „Maughithid”.

Secretul meu.

Sistemul meu, de a cum-păra cu bani gata toamna, marfă de mîna întlie, — îmi face cu puțință a pune în vînzare

Vinuri bune,
curate. exclusiv din Ardeal, — pe lângă prețurile cele mai ieftine!

Fă o probă cînd ai la casă un botez, o cununie sau altă sărbătoare familiară. Prețurile: dela 56 fileri în sus. Felurite soiuri curate.

(871) 29—50 **HANS STEPHANI**
hotelier, Orăștie (Szászváros).

Prăvălie

cu drept de vînzare de beuturi și trafică în mic, — exită de 10 ani, — aflătoare aproape de gară, lângă drumul de țară, în comuna **Puj** (comună mare, cu judecătorie și tîrg de săptămînă și de țară) — la loc bun, inviti-tire bună — *e de vînzare* din mână liberă.

Este și locuință mare, gră-dină și tot ce e de lipsă.

Informații la **Fábian Bertalan,**
comerciant în **Puj**.
(748) 3—8

Casa cu crîsmă

prăvălie, 4 odăi de închiriat, 3 pivniți, șopru, grajd, fîrtină, și încă un rînd de case economice — grădină mare și tot ce să recere, — sunt

de vînzare sau de închiriat în orașul Orăștie, la loc bine cercetat.

Adresa mai de-aproape o dă administrația foii. (748) 3—8

Mii și Mii

de oameni binecuvîntă spirtul **Menthol** sărat „Omnia”, ca leac de casă dis-tins, atit pentru morburii interne cît și din afară.

Încetează: dureri de cap, de dinți, de stomac, podagra, reumatism, cădere de păr, etc.

Depozit principal la:

Iosef Graffus, Orăștie.
(654) 15—20 **Virgil Vlad, Alba-Iulia.**

Cele mai bune călcie de gumii sunt călciele:



(800) 26—8